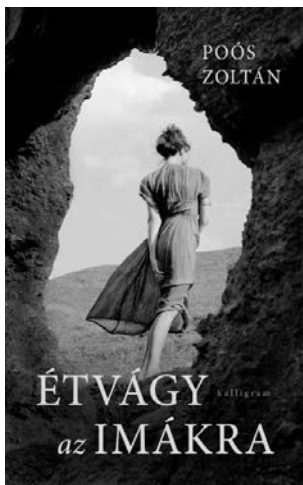

HERCEG LILLA

Elfelejteti a Miatyánkot

POÓS ZOLTÁN: ÉTVÁGY AZ IMÁKRA

Pesti Kalligram Kft.
Budapest, 2017
272 oldal, 3500 Ft

”

A 2017-ben megjelent *Étvág az imákra* Poós Zoltán legújabb regénye. A korábban esszéket és verseket is megjelentető szerző új kötete a dél-békési táj és Budapest között kalandozik. Azonban az utazás könnyedsége csak látszólagos.

Két dátum ad keretet a történetnek. A regény cselekménye 1989. július 14-én indul, Kádár János temetésének napján, ezen a napon költözik vidékről, otthonából Budapestre a főhős, Vitus István. A második, több szempontból is jelentős dátum 1990. október 27., a már demokratikus Magyarország első nagy tömegtüntetéseként zajló taxiblokáddal, és Vitus Istvánnak a budapesti Mission-koncert másnapján megtartott esküvőjével. A két, élesen meghúzott határvonalként szereplő dátum egyszerre meghatározó, hiszen nagyon is konkrét történelmi tényekre utalnak, ugyanakkor a (mindentudó) elbeszélő számtalanszor eltér az időben, folyamatosan múltbéli eseményeket, gyerekkori emlékeket, történeteket, barátokat idéz fel, sorra váltogatja az idősíkokat. Az emlékek időben és térben is messzire kalauzolják az olvasót, eltávolítva az eredeti utazástól (Peregről Budapestre), vagyis a valódi cselekménytől. A visszaemlékezések, belső monológok és családi történetek során nemcsak a nagyszülők és dédszülők szerelme, házassága és mindennapjai elevenednek meg, hanem mikrotörténeteket is kap az olvasó, például Rotschild Kláráról, Mária Teréziáról és a Plasztikon panoptikumról is. Az elbeszélő folyamatosan kibillentti az utazásból az olvasót. A Pereg és Budapest közötti távolság autóval négy óra alatt megtehető, de a kitérők miatt lassan magunk sem tudjuk, hol is járhatunk (habár a kötet belső borítóján Csanád vármegye és a Városliget és környéke térképét találjuk, az eligazodást segítő).

Vitus István a dél-békési, Mezőhegyeshez tartozó Peregről (47-es major) költözik sikeres egyetemi felvételi vizsgáját követően Budapestre. A rendszerváltás már érezhető, a közhangulat mégis szkeptikus, kevésbé érdeklődő. „*Valójában senkit nem érdekelt Kádár, ahogy az sem, hogy negyven év*

után szabad választások lehetnek. (...) A változásoknál jobban izgatta őket az, hogy eltörlik-e a televízió havi díját” (106). Az indulás reggelén István nem tudja elmondani a Miatyánkot, mert nem emlékezik a szövegére. Ekkor kezdi erőltetni az emlékezetét, hogy rég elfeledett dolgokra is visszaemlékezhesen. A félbehagyott ima köti össze a regény két hangsúlyos dátumát. Az esküvő napján, a szertartás előtt István épp magában igyekszik elhadarni a Miatyánk szövegét, de félbeszakítják.

A mű dokumentarista regényként tárja az olvasó elé a történelmet. Vitus István költözése, a saját életében bekövetkező fontos változás (váltás) csupán másodlagos. A fő mondanivaló a történelem, ami emberéleteken ível át. A történelmi események maradandóan befolyásolták a családtagok életét: az elbeszélő aprólékos részletességgel számol be a világháborúból hazatérő nagyapa otthoni fogadtatásáról, az apa részvételéről az 1941-es mezőhegyesi nagyvadászaton, az 1956-os eseményekbe való belekeveredéséről és annak a saját életére történő kihatásáról is.

Apa és fia viszonya végig hangsúlyos a regényben, noha az édesanyja is kiemelkedően fontos a számára. István szülei harmadik gyermeke, az elsőszülött Szidónia másfél éves korában vízbe fulladt, őt követte első fiúgyermekként Richárd, majd István. A hagyománnyal ellentétesen nem az első fiú kapta az apa keresztnévét, hanem a második. A név azonossága mellett a fiú igyekszik felvenni az apa szokásait, az általa vágyott pályát szeretné megvalósítani építész-mérnökként, Pesten pedig azt a lakást bérli ki, melyben az apja is lakott egyetemi tanulmányai alatt, ott akarja folytatni, ahol az apa karrierje derékba tört. „Már csak az érdekelt, hogy birtokba vegyem a reménytelenül tönkretett Budapestet, hogy meghódítsam a Műszaki Egyetemet, hogy megvalósítsam az álmaim, hogy ott folytassam, ahol apám 1957 februárjában abbahagyta” (108).

A történelem és a történelmi események átélése mellett a regény számot ad egy korszak tárgyi kultúrájáról is, a tárgyi kultúra körébe tartozó javak megszerzésének folyamatáról. A lakás és a lakberendezés tárgyai, mint például a gázpalack és gáztűzhely, a Hajdú mosógép, a televízió, a magnó vagy a lemezlejátszó birtoklása a szülők számára fontossággal bír, mert mindezek reprezentálnak egy bizonyos életszínvonalat. „Tíz éve vágyott apám színes tévére, anyám elhunyt nagymamám örökségéből vett neki egy Orion Jácintot, a szülői olimpiát és az átalakulást már színesben nézhettem” (106). A tárgyi kultúra mellett Poós Zoltán regénye izgalmas kivonata a nyolcvanas évek underground kultúrájának is. Vitus István kedvenc lemezei egészítik ki az utazást (pl. Pixies: Doolittle, The Smith: The World Won't Listen, Cocteau Twins: Treasure). Első Pesten töltött éjszakáját pedig a Fekete Lyukban tölti, ahol a VHK koncertezik.

Ezen az estén pillantja meg István Helgát, közvetlenül a falon olvasható felirat kibetűzése után (ami csak hallucináció): „Won't you come into the garden? / I would like my roses to see you” (168). A szeretett nő egyszerre hozza el a harmóniát és a diszharmóniát is a főhős életébe. A vonzalom István részéről már az első pillantástól kezdve adott. A lány mellett megnyugvást talál. „Helga mellett otthonra leltem” (199). A kert szimbolikája, mint az Édenkert tökéletes boldogsága máshol is megjelenik a regényben, pl. az együtt énekelt Mission-dal ref-rénjében: „So take my hand and lead me / To the garden of delight” (228). A számára valaha látott legszebb nő egyben a legönérzetesebb is, a folyamatos szóbeli csatározásokkal a szerelem egyre hétköznapiabbá válik, az esküvő igénje is kétségesnek tűnik. (Mintha a regény külső borítóján látható lány is ezt a bizonytalanságot erősítené: háttal áll, lépésre készen, magá-

ra hagyva a mögötte állót.) A regény utalást tesz Meaulnes-ra, (Henry Alain-Fournier: *Az ismeretlen birtok*) akit a teljesség utáni vágy hajt, éveken át keresi az idillt. Ugyanígy törekszik Vitus István is egyensúlyt teremteni saját életében. „*Azt akartam, hogy minden ideális időben történjen meg velünk*” (217). A hirtelen jött házasság és apaság eleinte ijesztő volta mégis ki-zökkenti őt az apja halála óta nyomasztó mániás depressziójából.

A regény amellett, hogy sajtáságos módon beszél a rendszerváltásról és az azt megelőző korszakról, a vidéki és a városi élet ellentéteződésének kivonata, ugyanakkor a halálvágy és az élni akarás harca is. Vitus István saját életében végbemenő változás és az ennek keretét adó történelmi esemény számtalan lehetőséget láttat, ugyanakkor egy a korábbiaktól eltérő szabadságról is árulkodik. A taxisblokáddal körbezárt, lelassuló város mintha veszítene má-morosságából. A rendszerváltással a fiatalok számára más, a korábban megszokottól eltérő párkapcsolati forma is lehetséges lenne, ők viszont a házasságkötést választják. Az esküvő utáni sejtelmes mosoly meghagyja az olvasó számára azt a lehetőséget, hogy elgondolkod-hasson a választás, a váltás helyességéről.

PROFÁN MADONNA VII. 2018